

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Janis Koreček

**Příčiny neúspěchu stabilizace Jižního Vietnamu od nástupu Johnsona po
podpis mírové smlouvy roku 1973**

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: Janis Koreček

Vedoucí práce: Mgr. Martin Čížek

Oponent práce: PhDr. Litera Bohuslav, CSc

Datum obhajoby: červen 2010

Hodnocení:

Bibliografický záznam:

Koreček Janis, *Příčiny neúspěchu stabilizace Jižního Vietnamu od nástupu Johnsona po podpis mírové smlouvy roku 1973*, Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2010 100s., vedoucí bakalářské práce Mgr. Martin Čížek

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá tématem americkou vojenskou angažovaností ve Vietnamu od nástupu Lyndona Johnsona po uzavření pařížské mírové smlouvy v roce 1973 za prezidenta Richarda M. Nixona. Jejím cílem je shrnout zásadní body, proč se nepodařilo vytvořit samostatný Jižní Vietnam bez americké závislosti. Z toho důvodu je v práci podrobněji rozvedena zahraniční politika prezidenta Johnsona a Nixona. Oba jsou vázáni legislativním procesem v USA a geopolitickou situací vyplývající ze studené války. Proto jsou v práci částečně načrtnuty i tyto procesy, které mají přímý dopad na situaci v Jižním Vietnamu. U Johnsona se jedná spíše o vnitřní politiku „*Great Society*“, u Nixona je kladen větší důraz na zahraniční politiku v mezinárodním kontextu. Po celou dobu americké angažovanosti se text věnuje situaci v Jižním Vietnamu. Rozebírá sociální, politickou a vojenskou situaci. Věnuje se režimu Nguynena Van Thieua. Po celou dobu neexistuje mezi obyvateli a vládou spolupráce. Opozice je systematicky potlačována. Text se zabývá, jakými formami k tomu docházelo a jaké to mělo následky na celkový neúspěch. Vzhledem k tomu, že text je psán chronologicky, jsou pasáže věnující se Jižnímu Vietnamu rozděleny a většinou tvoří samostatné kapitoly. Závěr shrnuje základní informace uvedené v textu.

Annotation:

This bachelor thesis deals with the United State's engagement in the Vietnam War. Time became limited under the Johnson and Nixon administration. The primary target of this thesis is to gather main reasons for why South Vietnam was unable to be established as an independent and modern state as had both South Korea and Japan in the past. There are significances under the Nixon and Johnson administration. Both had been tight with the US legislative process and were able to narrow their options of how to solve the stalemate in Vietnam. Johnson was more focused on domestic policy known as „*Great Society*“. For Nixon, foreign policy was of more importance. Great discord came from Nguyen Van Thieu, South Vietnam's head of state, who never co-operated much with US administration. His region was more repressive than democratic and was one in which there was no connection between him and the South Vietneme inhabitants. The Army of South Vietnam played a special role. The conclusion describes the main motives of why South Vietnam ultimately failed.

Klíčová slova:

Lyndon B. Johnson, Richard M. Nixon, Vietnamská válka, *Nation building*, Vietnamizace, Nguyen Van Thieu, Vietnam, Politika v Jižním Vietnamu

Keywords:

Lyndon B. Johnson, Richard M. Nixon, Vietnam war, Vietnamization, *Nation building*, Nguyen Van Thieu, Policy of South Vietnam

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jsem jen uvedenou literaturu, periodika a internetové zdroje.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 15. 5. 2010

Janis Koreček

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Mgr. Martinu Čížkovi za vedení této bakalářské práce.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. JOHNSON	9
2.1 VNIŘNÍ POMĚRY KOLEM JOHNSONOVY ADMINISTRATIVY	10
2.2 JOHNSONŮV PŘÍSTUP K VIETNAMU	11
2.3 ESKALACE	12
3. SITUACE V JIŽNÍM VIETNAMU DO ROKU 1968	13
3.1 STÁTNÍ PŘEVRAHY	14
3.2 ARMÁDA JIŽNÍHO VIETNAMU A ARMÁDA SPOJENÝCH STÁTŮ	1 CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.3 AMERICKÝ POSTUP	18
3.4 OFENZIVA TET A JEJÍ NÁSLEDKY	19
4. NIXON	21
4.1 VNIŘNÍ POMĚRY V NIXONOVĚ ADMINISTRATIVĚ	21
4.2 NIXONŮV PŘÍSTUP K VIETNAMU	22
4.2.1 Možnost vedení války v mezinárodních poměrech	22
4.2.2 Nixonem přijatá opatření	24
4.3 VNIŘNÍ POMĚRY V JIŽNÍM VIETNAMU DO KONCE VIETNAMSKÉ VÁLKY	2 CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4.4 PACIFIKAČNÍ PROGRAMY	26
4.5 POLITICKÉ POMĚRY V JIŽNÍM VIETNAMU	27
4.5.1 Prezidentské volby 1967 a jejich následky	28
4.5.2 Prezidentské volby 1971	29
4.6 ZÁVĚR AMERICKÉHO ANGAŽMÁ	31
4.7 KONEC VÁLKY	31
4.7.1 Diplomacie mezi VDR a USA	33
4.7.2 Porušování Pařížské mírové smlouvy	33
5. ZÁVĚR	34
ZDROJE	37

RESUMÉ	39
---------------------	-----------

SUMMARY	39
----------------------	-----------

1. Úvod

Cílem této práce je popsání a vysvětlení zásadních příčin, proč se nepodařilo stabilizovat Jižní Vietnam jako fungující stát během Johnsonovy a Nixonovy éry. Časový limit je ohraničený Pařížskou mírovou smlouvou z roku 1973, přestože ještě po ní byl Nixon prezidentem USA. Tento limit je dán především tím, že mírová smlouva vyjadřuje kapitulaci na projekt vytvoření Jižního Vietnamu. V práci jsem považoval za nutné čas od času přeskočit i do jiného časového i geografického výseku. Ve sledované době jsou aplikovány prvky zahraniční politiky USA, které mají svůj dřívější původ. Americká účast ve válce ve Vietnamu spadá do širšího rámce, který má tato práce komparativní metodou pojmout. Vybral jsem proto některé body americké vnitřní politiky zejména u Johnsona, které jsem považoval za podstatné v souvislosti s prací. Jeho program „*Great Society*“ připomíná „*Nation building*“ pro Vietnam. U Nixona jsem věnoval podobnou pozornost globálnímu kontextu. Na rozdíl od Johnsona byl orientován spíše na zahraniční politiku. U obou prezidentů je představena jejich administrativa, která hrála roli v prezidentských rozhodnutích. V práci jsem komparoval jejich odlišný přístup k vedení války. Pro příčiny krachu Jižního Vietnamu bylo stěžejní věnovat se jeho vnitřním poměrům. Kapitoly jsou řazeny chronologicky a vlastní text se dělí na pět hlavních částí. Ve většině textu se nachází Jižní Vietnam v podkapitolách, protože byl na USA příliš závislý.

Zajímavé interpretace přináší sborník Andree Dauma, Lloyda Gardnera a Wilfrieda Mausbacha¹, který přímo porovnává jiné americké konflikty s vietnamským. Jedná se spíše o teoretickou publikaci vysvětlující jednotlivé kroky zahraniční politiky USA, které se s odstupem času mohou jevit jako chybné. Domnívám se, že zásadní nedostatek spočíval v chybné analýze Jižního Vietnamu. USA k němu přistupovaly, jako kdyby se již jednalo o vybudovaný státní celek a ignorovaly jeho chronickou nefunkčnost. Z toho vyplývaly chyby, kterých se americká generalita dopouštěla. Jak je možné, že přes investované materiální a lidské prostředky se po celou dobu existence nacházel Jižní Vietnam v kolapsu a přežíval jen kvůli americké pomoci?

V práci jsem do značné míry vycházel z publikace Marca Freye, protože věnoval značný prostor k pochopení souvislostí uvnitř Vietnamu. Frey se snaží udržet objektivitu a

¹ Mausbach D.G., *America, the Vietnam war, and the World*, German Historical Institute a Cambridge University Press, Washington, D.C. : 2003

nestranit žádnému protagonistovi, ale snad právě proto se pouští příliš často na tenký led. Jeho teze se zdají být v kontextu mezinárodní geopolitiky příliš odvážné, a tak je potřeba pracovat spíše s fakty. Teze propojuje na základě bodů vycházejících pouze z vietnamského konfliktu, které mají zobecňující tendenci. Domnívám se, že tímto způsobem může být vytvořeno více hypotéz, z nichž některé si mohou i odporovat. Abych tento dopad minimalizoval, ověřoval jsem informace i jinými zdroji. Za nejpřínosnější považuji publikaci Ruana v originálním jazyce. Kniha je více faktografická a obsahuje méně tezí. Pomohly mi zejména k vytvoření struktury. K zorientování v zahraniční politice USA jsem využil doporučené literatury v anglickém originálu, ale existuje jich celá řada. Využíval jsem zejména publikaci Fräsera, která je srozumitelně zpracována. V knize Hooka je problematika rozepsána o něco obšírněji. Pro vnitřní poměry ve Vietnamu bylo zapotřebí více publikací, včetně odborných textů. Ne vždy docházelo ke konsensu, například v pamětech Kissingera byl často pomíjen dezolátní stav jihovietnamského režimu. Pro některé jednotlivé události jsem vycházel z denního tisku, nebo oficiálních internetových stránek. Celkově existuje značné množství zdrojů. Největší množství se věnuje průběhu války a americké zahraniční politice. Menší množství dostupných informací existuje pro vnitřní poměry Jižního Vietnamu.

Ženevská konference rozdělila Vietnam na dvě poloviny 17. rovnoběžkou již v roce 1954. Vyjma rozdělení, většina závěrů této konference zůstala nesplněna. V Jižním Vietnamu operovala komunistická frakce *Vietminh*, která se nazývala Frontou národního osvobození (FNO). FNO byla spojena s komunistickým vedením na severu, ale v zásadě jednala nezávisle. Ani Severní Vietnam s ní nepočítal jako s budoucí alternativou. Zatímco Severní Vietnam vytvořil jednotný soudržný stát, Jižní Vietnam fungoval stěží. Výsledkem neúspěšného vedení byla vražda Diema v roce 1963. Moci se ujala junta generálů, kteří ovšem sledovali osobní cíle. Jedním z nich byla snaha o dohodu s FNO. Válka ve Vietnamu začala oficiálně schválením drtivé většiny „rezoluce o Tonskinském zálivu“ roku 1964, na základě které měl Johnson velké pravomoce k intervenci v Jižním Vietnamu.

2. Johnson

Po atentátu na demokrata Johna Fitzgeralda Kennedyho 22. listopadu 1963 se stal prezidentem Johnson, i když to vůbec nezamýšlel.² Jeho role byla poměrně obtížná, protože nebyl zkušený na poli zahraniční politiky, ani neměl potřebné konexe. To se podepsalo na způsobu, jakým si počínal v prezidentském křesle. Byl obklopen stejnými poradci, které měl jeho předchůdce. Postupně začal sám provádět změny a nastínil vlastní cestu. V šedesátých

² Destler I. M., *Presidents, Bureaucrats, and Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton/London: 1974, s. 104

letech docházelo ve Spojených státech ke změnám ve společnosti. Aktivizovala se protirasistická hnutí, která byla někdy více či méně liberální. Byl to čas vnitřních změn. Johnson se jim dokázal přizpůsobit úspěšně, protože následujícího roku byl zvolen prezidentem. Poté se ovšem projevilo, že není schopný zodpovědných rozhodnutí. Uhýbal ke kompromisům, které ještě zmenšovaly výsledný efekt. V roce 1968 již málokdo věřil jeho politice střední cesty. Proto se rozhodl na prezidentský post nekandidovat.

2.1 Vnitřní poměry kolem Johnsonovy administrativy

Během šedesátých let se stala Rada národní bezpečnosti silným nástrojem, skrze něhož mohla být utvářena zahraniční politika. Poté co se Johnson stal prezidentem, neměl konkrétní vizi v zahraniční politice. Větší důraz kladl na interní politické záležitosti. Spojené státy byly od Ženevské konference z roku 1954 ve Vietnamu angažovány a nebylo možné tuto účast přejít. Johnson preferoval na rozdíl od svého předchůdce méně formální proceduru. Nespoléhal na Radu národní bezpečnosti, ale na své poradce a svůj osobní tým. Sám nedokázal pojmout zahraniční politiku jako celek. Tento svůj nedostatek se pokusil odstranit tím, že ponechal v úřadu ministra zahraničí Deana Ruska a ministra obrany Roberta McNamaru, o které se opíral. Poradce v otázkách zahraniční politiky byl W. B. Bundy. Byl to pragmatický člověk, který ve svých analýzách nepoužíval hodnotící soudy. Jeho analýzy byly objektivní a vyvážené. V roce 1966 byl ovšem vyměněn za Walta W. Rostowa, se kterým měl prezident vřelejší vztahy. Rostow byl také typem jiný člověk než Bundy. Inklinoval k filozofickému pojetí zahraniční politiky. V praxi spojoval jednotlivé činy s širší teoretickou koncepcí. Johnson se po určitém počátečním ostychu začal angažovat osobně v zahraničních záležitostech a přebíral více rolí svého kabinetu a Rady národní bezpečnosti. Komunikoval někdy téměř až s civilní správou ve Vietnamu. Postupně se začal utvářet jeho specifický přístup k Vietnamskému konfliktu. Většina jeho kabinetu byla aktivní již za prezidenta Kennedyho. Přestože velmi pomohli Johnsonovi zorientovat se v zahraniční politice, byl zpočátku vztah mezi nimi a Johnsonem napjatý.³

Více než na instituce spoléhal na své „úterní dýchánky“, na které zval své asistenty a členy různých ministerstev. Skuteční experti tak nedostali příležitost přednést své analýzy a načrtnout perspektivu. Tato uzavřená skupina se vyjadřovala i k otázkám, pro něž neměla kompetence. To platilo i pro Vietnam. Díky neprůhledné komunikaci nepodléhala výrazné kontrole. Zhruba do ofenzivy Tet v roce 1968, nemohli experti příliš zasahovat do vedení

³ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmillan, New York:2002, s. 119

války.⁴ Válka byla vedena neurčitým způsobem. Prezident Johnson mírnil veškeré požadavky, které dostával z vedení ve Vietnamu, sám ale nebyl schopen udělat rozhodné kroky. Kongres a veřejnost byly informovány okrajově. Skutečné dění ve Vietnamu tak neodráželo to, co si o něm v USA myslela veřejnost a legislativa. Johnson často tajil své skutečné cíle. Nebylo to proto, že žádné neměl. Johnson si nebyl jistý sám sebou. Jeho agenda v zahraniční politice nebyla vždy transparentní. Například osobní plánování konkrétních cílů, které budou bombardovány nebo komunikace s vojáky nižších hodností. Komunikace mezi ním a politickými institucemi byla matoucí, nejasná a nedostávalo se dostatečně odpovědné podpory.

2.2 Johnsonův přístup k Vietnamu

Téma Vietnam nebylo u Johnsona oblíbené. Vietnamská válka stála na okraji jeho zájmu. Hlavní priority své činnosti viděl ve velkých změnách uvnitř americké společnosti. Jeho vize a sociální plány dostaly název „*Great Society*“, neboli Velká společnost. Ambiciózní projekt, který měl odstranit rozdíly mezi rasami a třídami. Tato opatření státu blahobytu vyžadovala výdaje, které byly utopeny ve Vietnamské válce. Americká angažovanost se v roce 1965 změnila v zátěžovou složku státního rozpočtu. Krátce po zvolení nemohl ještě Johnson tušit, že Vietnam bude tak vyčerpávající.

Chtěl následovat svého předchůdce. Lišil se od Kennedyho v tom, že vždy považoval americkou činnost ve Vietnamu za správnou věc. Sám prohlásil: „Vše co znám z historie mi říká, že pokud opustím Vietnam...potom udělám přesně to samé, co udělal Chamberlain ve 2. světové válce.“ [pozn. – přeloženo autorem].⁵ Nechtěl, aby se ve Vietnam vydal čínskou cestou. Orientace na podporu Jižního Vietnamu byla do jisté míry ovlivněna tím, co započal J. F. Kennedy v Berlíně. Zároveň by opuštění Jižního Vietnamu mohlo působit bojácně. Jihovietnamci by byli ponecháni na pospas expanzionistickým komunistům. Jak krize ve Vietnamu rostla, postupně se začala vzdalovat myšlenka „*Great Society*“.

Posílání amerických poradců pokračovalo. Jižní Vietnam byl v době Kennedyho atentátu nestabilní. O jeho stabilitě se nemohlo mluvit po celou dobu jeho existence, nicméně v roce 1963-4 došlo ke dvěma převratům. Johnsonova administrativa se obávala, že by se vlády mohl ujmout někdo s tendencí nabízet komunistické FNO kompromis. Existovaly dva pesimistické scénáře. Podle prvního by se mohl Jižní Vietnam stát neutrální zemí a podle druhého by mohl skončit v komunistickém bloku. Johnson odmítal masivní intervenci,

⁴ Destler I. M., *Presidents, Bureaucrats, and Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton/London:1974, s. 95-154

⁵ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmillan, New York:2002, s. 120

protože se obával špatného dojmu, který by tím ve světě mohl způsobit. Na jednu stranu byl připraven plně podpořit nového představitele Jižního Vietnamu generála Van Minha, ale na druhou stranu chtěl mít možnost kdykoliv z Vietnamu odejít. Tak začaly Johnsonovy „zlaté střední cesty“. Byla to rozhodnutí, která se nakonec ukázala pro Vietnam jako nejhorší.

Angažovanost USA byla postupně větší, ale intervence pouze omezená. I po rozšíření intervence na útočné akce včetně bombardování, se stále jednalo o omezenou válku. Střední cestu zvolil i v dalších subvencích. Jižní Vietnam byl spravován z bohatých amerických zásob. Pomoc byla obrovská, ale neúčelná. Johnsonův přístup omezené války pomáhal Vietcongu vést válku.

Díky nejasně definovaným cílům vůči Vietnamu byl vstup do války netransparentní záležitostí. V historii nejde o žádnou výjimku, v mnohých případech začala válka tím, že agresor připravil záminku a napadenou zemi obvinil z agrese. Jenže v šedesátých letech 20. století se takový přístup od USA neočekával. USA reprezentovaly vůdčí roli ušlechtilých lidských cílů. Johnsonova chtěl vyprovokovat Severní Vietnam a označit ho za agresora. Tento způsob mu měl zajistit, aby neprohrál volby v roce 1964. Jako agresor by mohl těžko uspět. Johnson se pokusil uspokojit všechny strany, což bývá často nemožné. Chtěl být tvrdý k Východnímu bloku a pokračovat v linii svého předchůdce. Chtěl být mírotvůrce, ale zároveň stát pevně čelem Východnímu bloku.⁶

2.3 Eskalace

USA měly v zemi poradce, kteří přislíbili podporu generálu Nguyen Khanhovi, pokud se nepokusí o kompromis s komunisty. Počátkem roku 1964 se dostal do vedení revoluční vlády. Situace v zemi nebyla pro USA příznivá. Jihovietnamská armáda neplnila roli ochránce země. Diem zanechal Jižní Vietnam ve špatném ekonomickém stavu a bylo potřeba uskutečnit pozemkové reformy. Autokratickým režim si nepočínal tolerantně ani k náboženským skupinám. Tím proti sobě otočil buddhisty, kteří nevykazovali sympatie ke komunistům. Naproti tomu bylo protěžované křesťanství, jehož symbolem se stala temná dáma Jižního Vietnamu madam Nhu. McNamara hodnotil postavení generála Khanha jako nejisté. A chmurné předpoklady měl i ohledně vedení války na jihovietnamských bedrech. USA postupovaly podle metody cukru a biče. Na jedné straně vypracovaly tajný plán „*Operation Plan 34A*“ na zintenzivnění akcí proti FNO. Na druhé straně vytvořily „mírovou“ Seabornovu

⁶ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmillan, New York:2002, s. 118-143

misí. Ta měla přesvědčit Hanoj, aby přestala podporovat FNO. Pokud by na spolupráci přistoupila, měla slíbenou hospodářskou pomoc. Pokud nikoliv, hrozily USA nálety.⁷

Johnson pravděpodobně chtěl větší pravomoci a přenesení útočných operací do Severního Vietnamu. Záminkou byl nevyprovokovaný incident v Tonkinském zálivu 2. srpna 1964 při ostřelování severovietnamského ostrova Hon Me na válečnou loď Maddox. O dva dny později ohlásily americké lodě Turner Joy a Maddox další útok. Tento útok ovšem nebyl potvrzený. Johnsonovi to stačilo k tomu, aby 7. srpna předložil Kongresu rezoluci zmocňující prezidenta, aby „přijal nutná opatření k odvetě za útoky a k zabránění další agrese.“⁸

3. Situace v Jižním Vietnamu do roku 1968

Jižní Vietnam byl nestabilní i v dalších sférách. Vnitropolitická situace byla kritická, protože nový režim neměl ani mandát k vládě, ani potřebnou autoritu mezi obyvatelstvem. Krátce po svržení si ji ovšem mohl vybudovat, protože obyvatelé vítali juntou generálů jako své osvoboditele. Země byla rozdělena na „pomyslné sektory“. Saigon a větší města ovládala junta. Vnitřní boje se přenesly i tam, ale v zásadě zde platila autorita státu. Neoblíbená, ale početná a privilegovaná skupina byli katolíci. Jejich počet byl ještě navýšen migrací ze severu o zhruba půl milionu. Khmerská komunita žila v deltě řeky Mekong a v Centrální vrchovině byly etnické menšiny sousedních zemí. Na západě a jihu od Saigonu fungovaly soukromé armády náboženských sekt Hoa Hao a Cao Dai.⁹ Sekta Binh Xuyen byla napojena na státní složky. Žila hlavně z ilegálních příjmů jako například prostituce, hazardní hry nebo z prodeje drog. Protěžovanou částí obyvatel byly křesťané, jejichž symbolem se stala „zbožná“ první dáma „madame Nhu“. Ona byla také jediná, která zůstala po pádu Diemova režimu ušetřena.

Vláda a státní složky byly prolezlé korupcí a neměly autoritu. Nejmenší vliv a největší odpor proti nim byl u venkovského obyvatelstva. Vesničané nenáviděli vládu Jižního Vietnamu a nejčastěji se stávali členy FNO. To vše bylo podtrženo projekty „*agrovilles*“. *Agrovilles* byly nově zbudované umělé vesnice, do kterých se měli vesničané přestěhovat s cílem zajistit nad nimi kontrolu. Do jednoho takového objektu se mělo vejít až 500 lidí. Jenže projekt byl už od počátku odsouzen k nezdaru. Byl odosobněný a necitlivý. Nevycházel vstříc přáním vesničanům. *Agrovilles* byly izolované, drátem obehnané betonové stavby, ve kterých se vesničané stali spíše vězni. Mnohem více připomínaly pracovní tábory. Vesničané v nich byli odtrženi od svých tradičních vazeb na půdu a společnost. Podobně necitlivé opatření byla

⁷ Kissinger H., *Bouřlivé roky*, BB/art s.r.o, Praha:2004, s. 65

⁸ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmillan, New York:2002, s. 126

⁹ King P., *The Political Balance in Saigon*, IN: Pacific Affairs, University of British Columbia:1971, roč. 44, č. 3 (podzim, 1971), s. 401-420

prováděna i v ostatních vesnicích. Po staletí stála v čele vesnice samosprávná skupina, která se skládala z řad obyvatel. Plnila roli zastupitelských orgánů a mezi vesničany měla autoritu. Jenže tyto samosprávné jednotky byly suspendovány a na jejich místa byli dosazeni opravdoví úředníci. Ti nerozuměli specifickému vesnickému prostředí. Jejich zásahy byly necitlivé a došlo k dalšímu odcizení mezi úřady a vesničany. Úředníci byli někdy dosazováni svými příbuznými. Jednalo se často o katolíky z měst.

Hanoj měla pro vesničany připravenou speciální agitační kampaň, která měla urychlit jejich vstup na komunistickou frontu. Vietnamská demokratická republika (VDR) vysílala do Jižního Vietnamu vyškolené kádry. Ti se měli seznámit s domorodými obyvateli vesnic. Zprvu byly kádry původem z Jižního Vietnamu, kteří se dostali na Sever. Znali lépe prostředí v Jižním Vietnamu a mohly se tak lépe infiltrovat. Když k nim vesničané pojali důvěru, začali jim vysvětlovat, že důvod jejich bídy tkví v saigonské vládě. Vysvětlili jim, že vstupem a podporou FNO se jim povede saigonskou vládu svrhnout.¹⁰ Pak se přemístili zase do další vesnice. Ve VDR probíhala podobná propaganda s tím, že tam měla Vietnamská strana pracujících situaci pod kontrolou. Touto taktikou tam vznikala zemědělská družstva, která byla jinak v rozporu s vietnamským tradičním spojením člověka a půdy. Spolupráce s komunisty byla v Jižním Vietnamu trestná. Tresty byly přísné. V tribunálech bez objektivního obhájce padaly buď doživotní tresty, nebo trest smrti.¹¹

Likvidace odpůrců vlády způsobila, že v Jižním Vietnamu nevznikla politická opozice, která by byla schopná vyplnit politické vakuum. Nejjednodušší a nejschopnější strana byla s největší pravděpodobností FNO. Její hlavní složkou byli sice komunisté, ale strana se definovala především nacionalisticky s cílem osvobodit zemi od okupantů. Navíc uvnitř FNO se nacházela i jiná politická uskupení. V zemi se nemohly uskutečnit regulérní a spravedlivé volby, protože by je FNO zřejmě vyhrála. Další dvě silné frakce tvořily náboženské skupiny. Katolická skupina nebyla ochotna spolupracovat s buddhisty. Neměla podporu obyvatel, protože byla symbolem předchozího represivního režimu a předchozí francouzské kolonizace.¹²

3.1 Státní převraty

Představitelé Jižního Vietnamu nebyli stabilní oporou pro Spojené Státy. V roce 1963 se dostal do čela generál Duong Van Minh, který trochu uvolnil režim. Jednalo se však pouze

¹⁰ Fall B. B., *The Two Viet-nams: A Political and Military Analysis*, s. 338-389

¹¹ Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, s. 56-78 a Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998, s. 81-403

¹² Strašáková M., In:Hlavatá a kol. (eds.), *Dějiny Vietnamu*, NLN s.r.o., Jihlava:2008, s. 214-225

o kosmetické úpravy v porovnání s celkovou situací. Propustil sice politické vězně, ale jeho vládu reprezentovala nečinnost. Místo vládního kabinetu vytvořil revoluční radu, ve které byli důstojníci z francouzské armády. Za jeho vlády nedošlo ke stabilizaci politických poměrů a chronické problémy Jižního Vietnamu zůstaly neřešeny. Minh se stáhl do ústraní a měl tendenci ke kompromisu s FNO. USA vytvářely na Minha nátlak, který vyvrcholil v lednu 1964, při kterém se dostal do čela revoluční rady generál Khanh. Ani on ovšem situaci nedokázal změnit. I on měl sklony k politické apatii a spoléhal výhradně na USA. O rok později se sám rozhodl k rezignaci a na jeho místo se v únoru 1965 dostali generálové Ky a Thieu. Oba dali najevo nekompromisní jednání vůči FNO a slíbili větší spolupráci s USA. Zatímco Ky se stal premiérem, Thieu se dostal na prezidentský úřad. Během let 1963 až 1975 bylo u moci 12 premiérů. Z toho někteří dvakrát. Premiéři byli obvykle u moci pouze několik měsíců. Je potřeba připočítat výjimku, kdy od října 1969 do dubna 1975 byl u moci Tran Thiem Khiem. Bez Khiema je průměrná doba premiérského mandátu kolem šesti měsíců. Nejvyšší představitel země byl prezident. Jeho funkce se do roku 1967 nazývala Předseda výboru národního vedení.

Od roku 1965 až do konce americké angažovanosti roku 1973 byl u moci generál Nguyen Van Thieu.¹³ Na první pohled se může zdát, že Thieu byl pro Jižní Vietnam nejlepší tah. Jenže ani on se neodchýlil od typických neduhů jihovietnamské společnosti. Thieu nevytvořil politické prostředí politických stran a ani se nesnažil o mandátní podporu od obyvatel. Vesměs se snažil politická uskupení spíše blokovat. Legitimace jeho režimu spočívala hlavně na Spojených státech. Když byl poprvé zvolen jako prezident, volby byly spíše fraškou než skutečnými volbami. Ve značně roztržitém spektru získal 33% hlasů, což se víceméně rovnalo absolutnímu vítězství.¹⁴ Výsledek odmítalo zákonodárné shromáždění Jižního Vietnamu uznat. Stalo se tak až po intervenci amerického diplomata Ellswortha Bunkera. Thieu se politicky angažoval již dříve. Politické angažmá v Jižním Vietnamu znamenalo nastoupit vojenskou kariéru. S tou začal již ve francouzské koloniální armádě. Do roku 1958 byl buddhistou, ale oženil se Nguyen Van Thieu. Její rodina byla katolického vyznání a navíc movitá. Thieu konvertoval ke katolicismu a katolíci tak pokračovali v linii privilegované skupiny.¹⁵

3.2 Armáda Jižního Vietnamu a armáda Spojených států

¹³ Vůdci Jižního Vietnamu, www.terra.es/personal2/monolith/vietsou.htm, staženo 21. 3. 2010

¹⁴ Kirk D., *The Thieu Presidential Campaign: Background and consequences of the single-candidacy phenomenon*, IN: *Asian Survey*, Roč. 12, č. 7 (červen 1972), s. 609-624

V publikaci M. Freye je uvedeno číslo 34,8%. Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, s. 113

¹⁵ Joiner CH. A., *South Vietnam: The Politics of Peace*, IN: *Asian Survey*, Roč. 9, č. 2, s. 138-155

Armáda představovala hlavní sílu Jižního Vietnamu jak navenek tak uvnitř státu. V zásadě spíše fungovala jako kontrola obyvatelstva. Díky ekonomickému programu dostával Thieu i jeho předchůdci značné prostředky pro armádu. Armáda plnila roli sociální, politickou i hospodářskou. Byl to hlavní orgán, díky kterému docházelo ke komunikaci na regionální úrovni. Vzhledem k tomu, že politické spektrum existovalo jen formálně, armáda převzala funkce samospráv. Mnoho úředníků byli prověřeni kádry z armády. Tato situace vycházela z politických špiček, které byly sami o sobě tvořeny armádními činiteli. Moc převzala vojenská junta a po dalších vojenských převratech se u moci udrželi generálové Thieu a Ky. Ještě před tím, než se stal Thieu prezidentem byl její počet navýšen na 650 tisíc mužů. A nadále se zvyšoval. S její pomocí ovládal důležitá centra, zejména Saigon. Armáda byla jednou z mála možností pro obyvatele, jak se realizovat. I přes svoji početnost a materiální převahu nedokázala čelit FNO. Výsledky bojů byly tragické. Armáda nefungovala jako kompaktní celek.

Hospodářství bylo válkou poničené a tak nabízela ideální variantu pro řešení palčivé situace obyvatel. Pomohla tomu vyšší porodnost a vysídlování z poničených území. Za přispění americké pomoci se mohla jihovietnamská armáda zvětšovat. V roce 1968 měla přes 800 tisíc mužů a stále zde byly rezervy. V armádě byl zhruba každý jedenáctý muž. Na jejich výdělky byly vázány jejich rodiny. Po započtení dětí a manželek, bylo na jihovietnamskou armádu navázáno přes tři miliony obyvatel, což odpovídalo zhruba pětině všech obyvatel. Armáda v Jižním Vietnamu plnila také jednu zvláštní roli. Sbírala „zlomené existence“, kteří by jinak skončili ve Frontě národního osvobození. Na ně se také FNO zaměřovala. Největší slabinou Jihovietnamské armády byl nízký plat.

Armáda trpěla značnou dezercí. Jestliže v roce 1965 vstoupilo do armády 150 tisíc nových vojáků, 110 tisíc jich dezertovalo. Od ofenzivy Tet se dezerce povedla snížit, ale před koncem americké angažovanosti v roce 1972 opět narostla až na 130 tisíc vojáků ročně. Armáda nebyla bojeschopná, přestože čelila mnohem slabšímu protivníkovi. Ho či minovou stezkou přicházeli do Jižního Vietnamu vojáci z Vietnamské lidové armády (VLA) a bojovali společně s FNO. V roce 1965 byl počet Severovietnamců zhruba 200 tisíc. Do roku 1972 se toto číslo zvětšilo na 280 tisíc mužů a je třeba připočíst 120 tisíc partyzánů z řad FNO. Do ofenzivy Tet v roce 1968 byla FNO dominantní složkou odporu proti Jižnímu Vietnamu. Armáda Jižního Vietnamu se nacházela po celou dobu války v defenzivě. Ani defenzivní úkoly nebyla schopna zvládnout. 24. prosince vybuchla puma v hotelu Brink přímo v centru Saigonu. V tomto hotelu byli ubytováni američtí poradci. V útočných úkolech si vedla ještě hůře. O čtyři dny později proběhla bitva proti početně a technicky slabší FNO.

Jihovietnamská armáda byla navíc kryta americkými vrtulníky. Přesto měla třikrát větší ztráty než FNO.

Armáda čelila i vlastnímu obyvatelstvu. V roce 1966 potlačila masovou revoltu na severu Jižního Vietnamu. V březnu byl zbaven moci velitel Prvního sboru generál Nguyen Chanh Thi, který vládl v několika severních provinciích nedaleko demilitarizovaného pásma. Jeho pozici chtěl obsadit osobně generál Ky a rozšířit tak svoji moc. Místo upevnění moci Saigonu se vzbouřili protiválečně naladěni buddhisté, kteří začali v čele s Tri Quangem protestovat proti válce. Největší nepokoje zažilo staré císařské město Hue a Danang. V Danangu měli Američané základnu a demonstrace se otočily proti nim. Bylo to také místo, kde se vylodili první americké vojenské jednotky. Buddhisté vystupovali v minulosti proti Diemovu represivnímu režimu a proti válce obecně. Hnutí muselo být v březnu potlačeno jihovietnamskou armádou za asistence USA. Když se po několika dnech rozpadlo, zanechalo za sebou trýznivou bilanci: 180 mrtvých, 700 zraněných, a asi deset upálených buddhistických mnichů.

Počet amerických vojáků se navyšoval v souvislosti s neschopností Jihovietnamců dobýt vlastní území. FNO kontrolovala zhruba 70 % Jižního Vietnamu hlavně v mimoměstských oblastech. Počátkem roku 1965 bylo vysláno 40tisíc vojáků na místo požadovaných 200 až 400 tisíc. Byl to důsledek Johnsonovi střední cesty a jeho omezené války. Kongres neschválil válku, ale pouze dal prezidentovi větší pravomoci. Johnson měl obavy, že schválení války by mohlo vyvolat širokou debatu, která by vedla k zamítnutí. Jenže hlavní velitel amerických sil ve Vietnamu generál Westmoreland žádal stále více jednotek. Sám viděl, že Jihovietnamská armáda je „kolos na hliněných nohou“. I přes pravidelné Johnsonovo škrtání bylo ve Vietnamu do konce roku 1965 180 tisíc vojáků. V následujícím roce 1966 se jejich počet zdvojnásobil na zhruba 360 tisíc, koncem roku 1967 čítal jejich počet už 485 tisíc a během následujícího zlomového roku 1968 jich bylo 540 tisíc.

FNO využívala efektivní ofenzivní taktiku. Do roku 1967 útočila hlavně na jihovietnamskou armádu, která měla defenzivní roli. Hlídala dobyté objekty, vesnice, mosty a strategické body. Byla tak ideálním cílem pro partyzánskou strategii FNO. FNO i jednotky VDR útočily v malých oddílech o velikosti 300-600 mužů na již dobytá území. Vzhledem k tomu, že jihovietnamská armáda nedokázala tyto body uhlídat, musely USA neustále přerozdělovat jednotky. Američané tak nejen převzali ofenzivní, ale i defenzivní úkoly. Jihovietnamská armáda se stala prakticky zbytečnou.¹⁶ Ani přes takovou masivní převahu

¹⁶Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 111-127 a Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998, s. 103-127

podpořenou leteckými útoky se nedokázala prosadit. Byla úspěšná pouze v potlačování vzpour na vlastním území. Chránila Saigonskou vládu ve městech, ve vesnicích se však neprosadila. Z tohoto hlediska nebyla ovšem úspěšná ani americká armáda. Obě totiž používaly stejnou taktiku. Snažily se nepřítele zničit technickou převahou. V těchto bojích docházelo k velkým materiálním a civilním ztrátám. Ty ještě zvětšovalo americké bombardování území Jižního Vietnamu. Důvodů proč nebyla jihovietnamská armáda akceschopná, je více. Jedním z příkladů je absence základního výcviku pro přežití, který se v roce 1966 vůbec nekonal. Dále nedostačující plat a nemožnost kariérního postupu.¹⁷ Americká vláda poskytovala značné finanční prostředky na výcvik, technologii a počet jihovietnamských vojáků. Ale tyto finance nebyly zúročeny efektivně. Velká část z nich se poztrácela v neviditelném jihovietnamském byrokratickém aparátu. Američané, kteří měli jihovietnamskou armádu cvičit, nepřekonalí bariéry v komunikaci a nedůvěře. Obě armády si díky jazykové bariéře nerozuměly. V americké armádě byly náznaky rasismu vůči Vietnamcům a její chování bylo povýšené. Vietnamci s Američany málo spolupracovali a neměli ani patřičný zájem. Spousta branců byla v armádě jen za účelem ekonomického zisku, protože nebyla jiná možnost se realizovat. Ve skutečnosti byli mnozí apolitičtí a neměli zájem riskovat své životy. Když Američané převzali defenzivní úkoly po jihovietnamské armádě, nedokázali pořádně rozeznat protivníka od spojence. Docházelo tak k tragickým omylům. Oddíly FNO útočící na malé skupinky vojáků využívaly metod boje zblízka. Na to Američané zvyklý vést konvenční „přesně narýsovanou“ válku nebyli připraveni. Nebyli vycvičeni na boj v džungli. Ze strachu a frustrace pak stříleli na „vše, co se hýbalo“. Takto zemřelo velké množství civilistů.

3.3 Americký postup

Prezident Johnson spoléhal zejména na leteckou ofenzivu. Její účinky jsou sporné, protože Vietnam byl zemědělskou zemí a důležité cíle byly rychle zničeny. Aby se zabránilo intervenci dalších zemí, zejména ČLR a SSSR, nebyla vedena totální letecká ofenzíva. Bylo to také z humanitárních důvodů, aby Johnsonova administrativa neztratila mandát. ČLR dala najevo, že nezasáhne, pokud americké jednotky neprovedou invazi do Severního Vietnamu a neohrozí tak bezpečnost ČLR. V Hanoji byly bombardovány jen některé průmyslové komplexy na předměstí a ušetřen byl i přístav Haiphong. Tento přístav byl pro VDR velmi

¹⁷ Každý čtvrtý voják jihovietnamské armády měl ještě jiné zaměstnání, aby dokázal uživit svoji rodinu. Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, s. 114

podstatný a sloužil k přijímání čínské pomoci. Cílem leteckého bombardování byla morální podpora Saigonu a politická destabilizace Hanoje.

Po operaci „*Flaming Dart*“ byla zahájena časově neomezená operace „*Rolling Thunder*“. Do roku 1968 bylo svrženo na Severní Vietnam 425 tisíc tun bomb. Na Jižní Vietnam to bylo ale více než milion tun bomb. Pro srovnání bylo v únoru 1945 na německé Drážďany svrženo 2659 tun bomb¹⁸. Obranyschopnost VDR postupně rostla. Dostávala obranné systémy z ČLR a SSSR. Taktika generála Westmorelanda byla založena na třech fázích. V první fázi bylo nutné eliminovat útoky FNO a Severovietnamské lidové armády (VLA), ubránit obydlené pobřežní části a vytvořit bojeschopnou armádu Jižního Vietnamu. Druhá fáze byla zaměřena na protiútok a ovládnutí venkova Jižního Vietnamu. Třetí fáze měla zlikvidovat protivníka taktikami „najdi a znič“, „vyčištění“ regionu a „bezpečnostní operace“. Souhrnně se tato taktika nazývala „opotřebování“. Měla unavit FNO a Vietnamskou lidovou armádu. Území pod kontrolou mělo připadnout Jihovietnamské armádě. To byl příhodný okamžik pro „*Nation building*“. Příhodná chvíle k nalezení vztahu mezi režimem a venkovem. Nicméně jihovietnamská generalita tuto příležitost promarnila tím, že místo navázání vztahu se spokojila s kontrolou venkovanů.

Vůči Hanoji byla uplatňována metoda „cukru a biče“. V případě spolupráce by byla zastavena operace „*Rolling Thunder*“ a bylo možné očekávat i ekonomickou pomoc. Rozsah této nabídky je sporný, stejně jako upřímná snaha dosáhnout dohody mírovou cestou.¹⁹ Jenže optimistické prognózy se nenaplnovaly. Po ofenzivě Tet McNamara přestával věřit statistikám, které poskytoval Westmoreland a které mluvily o brzkém vítězství. Považoval politiku vůči Vietnamu za selhání a opustil úřad ministra obrany. Na jeho místo byl jmenován veterán a prezidentský poradce Clark Clifford. Johnson nemínil jako první prezident prohrát válku. Obával se, stejně jako obyvatelé USA, že Vietnam by mohl poškodit prestiž USA. Johnson zaujal stanovisko vytrvat a nadále vést taktiku opotřebování doplněnou o leteckou válku. Kritériem úspěchu americké síly se stalo počítání mrtvých nepřátel, tzv. „*body count*“ a poměr usmrcených, tzv. „*kill ratio*“. To bylo do určité míry zkreslující měřítko. Mrtví Vietnamci se mnohdy započítávali do statistik, aniž by bylo jasné, jaký je jejich původ. Tímto způsobem američtí vojáci naplňovali kvóty. Během roku 1967 se tak válka dostala do slepé uličky i přes to, že statistiky Westmorelanda vykazovaly úspěch. Z domácí scény se začaly ozývat kritické hlasy. Válka poodkryla neuspokojivé poměry v americké armádě jako

¹⁸ Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998, s. 75

¹⁹ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmilan, New York:2002, s. 137

rasismus a odvody vojáků ze slabších sociálních tříd. Johnson nedokázal vysvětlit, proč je ve Vietnamu tolik vojáků, když všechny oficiální prognózy jsou tak příznivé.

3.4 Ofenziva Tet a její následky

O to větší vystřízlivění nastalo 31. ledna 1968. Během noci zaútočilo zhruba 80 000 příslušníků FNO a několik tisíc vojáků VLA na cíle v Saigonu a dalších čtyřech velkých městech. Tato událost se zapsala do historie jako „ofenziva Tet“ a měla hluboké důsledky pro budoucnost Jižního Vietnamu. Ofenziva vyvolala paniku, ale došlo poměrně rychle ke konsolidaci. Nejen to, jihovietnamské síly poprvé bojovaly disciplinovaně a efektivně. Za pomoci amerických sil se jim podařilo rychle potlačit povstání s výjimkou starověkého města Hue, které bylo dobyto za pomoci severovietnamské armády. Město zůstalo v držení VLA několik týdnů i díky podpoře studentů a buddhistů. Nakonec byla ofenziva potlačena, ale její bilance nebyla příznivá. Bylo zabito 14 000 civilistů, 25 000 zraněno a přes milion obyvatel se ocitlo bez domova.²⁰ Efekt Tet se ovšem negativně promítl do americké akceschopnosti. Podkopal důvěryhodnost americké vlády doma i ve světě. Nastartoval mechanismy, které omezily Johnsonovu nezávislost o vietnamském rozhodování. Obyvatelstvo bylo zděšeno záběry hroutícího se Saigonu. Ofenziva Tet vyvrátila, že Jižní Vietnam je životaschopný státní útvar. O jeho nedemokratických praktikách se vědělo již dříve. Ofenziva Tet byla poslední kapka do poháru trpělivosti. Prozatím ne s válkou jako takovou, ale „volná ruka“ Johnsona a bezvýhradná podpora Jižnímu Vietnamu již nebyla akceptovatelná.

Angažmá ve Vietnamu působilo na obyvatelstvo a legislativu USA jako krach. Po třech letech musela americká armáda bránit základní body místo proklamovaného vítězství na dosah. Režim Thieua se zjevně nacházel v rozkladu, když na některých místech byla vzpoura FNO místními uvítána. „*Nation building*“, nasazení amerických životů a finanční podpora neuspěly. Finanční výdaje zničily Johnsonův velký sen o „*Great society*“. Důvěra v dolar slábla a světové banky začaly směňovat dolary za zlato. Johnson tak musel zrušit povinnost amerických obchodních bank vyměňovat dolar za zlato. V demokratické straně nastal rozkol. Blížily se prezidentské volby a situace nevypadala pro Johnsona příznivě. Jeho postup vůči Vietnamu se příliš nezměnil ani na závěr jeho kariéry. Na „*úterních dýchancích*“ sice dostali prostor také experti, ale taktika byla stále stejná. Střední cesta. Mezitím se generál Westmoreland a generál Wheeler dohodli, že k vítězství je potřeba dalších 206 tisíc mužů. To bylo ovšem vnitropoliticky nepřijatelné. Clifford proto upravil číslo na 22 tisíc. Johnson

²⁰ Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998, str. 85

situaci politicky neustál a dva měsíce po ofenzivě Tet oznámil, že nebude kandidovat do dalších prezidentských voleb.

Pozitivně nebyl hodnocen ani generál Westmoreland a byl vyměněn za generála Creightona Abramse do čela Velitelství vojenské pomoci Spojených států ve Vietnamu. V březnu 1968 bylo zastaveno bombardování severně od 20. Rovnoběžky, protože VDR akceptovala Johnsonovu výzvu k zahájení dialogu. Upřímná snaha najít konsensus je sporná. Pro Johnsona to byla spíše klička, jak uklidnit vnitřní politické poměry. Pro VDR zase oddechový čas.

4. Nixon

Po Johnsonově neúspěchu byl favoritem prezidentských voleb v roce 1968 Richard Milhouse Nixon. Proti Nixonovi za republikánskou stál kandidát demokratické strany Herbert Humphrey a nezávislí kandidáti George Wallace a Curtis Le May. Ani jeden z nich nebyl vyloženě proti válce. Humphrey chtěl pokračovat v boji podle Johnsonovy střední cesty, nezávislí Wallace chtěl zase radikální vojenské řešení. Nixon byl opatrnější a prohlásil, že má tajný plán, jak ukončit konflikt. Výsledky voleb byly těsné: 31 785 480 hlasů pro Nixona, 31 275 1666 hlasů pro Humphreyho a 9 906 472 hlasů pro alabamského guvernéra Wallace. 20. ledna 1969 byl Nixon inaugurován jako 37. prezident USA.²¹

4.1. Vnitřní poměry v Nixonově administrativě

První větší rozdíl oproti Nixonovi spočíval v tom, že minul oživit vážnost Národní rady bezpečnosti. Ta měla hrát opět dominantní roli v otázkách národní bezpečnosti a jako poradce pro otázky národní bezpečnosti jmenoval Henryho Kissingera. Kissinger měl za úkol obnovit systém Národní rady jmenováním členů a vytvořením formálních institucí a procedur, které měly řešit zahraniční záležitosti. Tento systém neměl mít konkurenci, čímž se stal Nixonovým nástrojem. Skrze Národní radu měla být politika transparentní a efektivní. Návrhy na řešení jednotlivých agend se neměly ztrácet v neprůhledném byrokratickém aparátu, nýbrž diskutovat uvnitř představenstva. K jejich výsledkům se pak měl vyjádřit Nixon. Pro byrokratické postupy byly zřízeny jiné úřady s nižšími pravomocemi. Do úřadu pro národní bezpečnost bylo vybráno 28 profesionálů, kteří byli napojeni na prezidentský kabinet. O Nixonově administrativě napsal *New York Times* roku 1970, že je příliš centralizovaná. Stejně

²¹ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmilan, New York:2002, str. 144

jako Kennedy, řešil Nixon zejména zahraniční politiku. Vztah mezi Kissingerem a Nixonem dosáhl pozoruhodné úrovně. Nixon ho nazval bojovným vztahem.²² Na post ministra obrany zvolil bývalého ministra spravedlnosti Williama Rogerse, kterého považoval za stoupence svých myšlenek a schopného jednatele. Ministrem obrany se stal Melvin Laird, který měl jako kongresman politické kontakty. Nixon neměl vždy kompletní podporu své vlastní strany. Prezidentské volby byly těsné, a navíc jak v Kongresu, tak v Senátu si udrželi většinu Demokráté. Ti ovšem také nevystupovali zcela jednotně. Mohl se tedy spoléhat na jejich podporu u některých konzervativních stoupců. Jeho situace ale stěžovala ještě jedna záležitost. Pomalu, ale jistě rostoucí odpor k příliš velkému rozsahu prezidentské moci. Ještě za prezidenta Johnsona, vydal senátor J. William Fullbright kritické zhodnocení „*The Arrogance of Power*“ a požadoval širší debatu k zásadním krokům v americké zahraniční politice. To ovšem Nixon v plánu neměl. Veřejné mínění bylo po ofenzivě Tet rozhořčené. Nedala se tedy čekat plná důvěra, nicméně se Nixonovi podařilo veřejnost do určité míry uklidnit. V Nixonovi spatřovali muže, který je rozhodný, pevný a neústupný. Svoji popularitu udržoval apely na patriotismus. 3. Listopadu 1969 v jednom projevu prohlásil: „Severní Vietnam Spojené státy pokořit nemůže. To mohou jen Američané.“²³ Na druhou stranu protiválečná hnutí omezovala prezidentovy možné kroky. Od konce roku 1969 začal intenzivněji pracovat na domácí politické podpoře a v otázce Vietnamu se začal klonit k názoru, že válku vyhrát nelze. Prohrát ovšem také ne, a proto bylo potřeba hledat cestu ven. Protiválečná hnutí otupoval plánem na postupnou „deamerikanizaci“ války, pro kterou se začal užívat název „vietnamizace“.²⁴ Nastala perioda čekání na vhodný okamžik, jak ukončit americkou militantní angažovanost ve Vietnamu. Okamžik pro „čestný mír“ mohl začít ještě před tím, než se dostal Nixon k moci. Po ofenzivě Tet během roku 1968 došlo k vyjednávání mezi USA a VDR. Jednání se dostala do slepé uličky. Ani jedna strana nemínila upřímně ukončit válku.

4.2. Nixonův přístup k Vietnamu

4.2.1. Možnosti vedení války v mezinárodních poměrech

V době nástupu Nixona na prezidentský úřad byl již Vietnam v popředí americké politiky. Původní Johnsonův plán selhal. USA investovaly do války již 30 miliard dolarů a ve

²² Destler I. M., *Presidents, Bureaucrats, and Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton/London:1974, str. 118-154

²³ Každý čtvrtý voják jihovietnamské armády měl ještě jiné zaměstnání, aby dokázal uživit svoji rodinu. Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 155

²⁴ Mausbach D.G., *America, the Vietnam war, and the World*, German Historical Institute a Cambridge University Press, Washington, D.C. : 2003, str. 116

Vietnamu se nacházelo 543 tisíc amerických vojáků. Jaké tedy zbývaly Nixonovy možnosti? V letních měsících roku 1969 byla provedena analýza možností a jejich následků. První možnost byla dobýt Vietnam vojensky. Pomocí konvenčních sil by se podařilo převzít kompletní kontrolu nad Jižním Vietnamem. Severní Vietnam by byl neomezeně bombardován. Další možnost byla neomezeně bombardovat Severní Vietnam včetně Hanoje a Haiphongu taktickými nukleárními bombami. Jako třetí možnost se nabízela současná „omezená“ válka s pomocí diplomatické kampaně. Všechny cesty vytvářely určitý typ rizika, vítězství nezaručovala ani jedna z nich. Na domácí scéně již bylo velmi nepopulární odvádět vojáky do vzdálené země. Navíc se jednalo o značně finančně zatěžující položku. Neomezené bombardování mělo slabé místo v tom, že reakce by mohla vyústit v zapojení ČLR do konfliktu. Vést nukleární válku také nebylo možné. Ve studené válce by narušila politiku „*Détente*“, která byla důsledkem hrozby zbraní hromadného ničení. Smlouvy z ní vzešlé se rodily jen pomalu a obtížně. V červnu 1968 došlo k podepsání smlouvy o nešíření jaderných zbraní mezi USA, Velkou Británií a SSSR. ČLR odmítla smlouvu podepsat, dala ovšem najevo ochotu se jejími ustanoveními řídit. V tuto dobu již ČLR měla jadernou zbraň. Jejich užití na území sousedního státu bylo příliš riskantní. ČLR vnímala jako ohrožení své bezpečnosti i intervenci pravidelné armády USA. Nixon chtěl s ČLR navázat po dvou desetiletích vztahy. Proto byla tato varianta málo pravděpodobná. Třetí možností bylo obnovení dosavadní konvenční kampaně, která zahrnovala všechny prvky: vojenskou účast, finanční podporu Jižnímu Vietnamu a diplomatický nátlak. Z mezinárodního hlediska nejvíce průchozí, ale doposud neefektivní. Omezené bombardování strategických cílů vyvolalo ve světě i doma již beztak velké emoce. Proč by byl v rámci „*Détente*“ intervenční zákrok ve VDR tak riskantní? Zejména by neodpovídal aktuální době. ČLR a SSSR netvořily již jednotnou frontu. Mezi oběma státy začala vznikat rivalita. V březnu 1969 došlo dokonce k vojenské srážce na řece Usurri. Kissinger se domníval, že právě nastala vhodná doba využít tohoto rozkolu ve svůj prospěch. Pokud možno vytvořit co nejlepší vztahy s oběma mocnostmi. Se SSSR probíhali od listopadu 1969 do května 1972 rozhovory o uzavření smlouvy SALT I. Ve stejném roce navštívil Nixon ČLR. Panovala obava, že přílišná agrese by mohla tuto iniciativu zničit. Politika „*Détente*“ se formovala již za prezidenta Kennedyho. Nixon v ní pokračoval, ale její stoupenec nebyl.²⁵ Nixon podlehl stejnému dojmu jako Johnson a Kennedy. Podcenil VDR a domníval se, že její existence je závislá na SSSR a ČLR. VDR přijímala obranné systémy, hospodářskou i lidskou pomoc od obou států. Zejména

²⁵ Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmillan, New York:2002, str. 144

zbraně pomohly VLA účinněji sestřelovat americká letadla.²⁶ Kissinger hovoří ve své publikaci o tom, že všechny strany podcenily VDR. Nebyla to jen Nixonova administrativa, byl to i Johnson, Mao Ce-tung a Brežněv. Všichni se domnívali, že Ho Či Min a premiér Pham Van Dong budou loutkové režimy svých mateřských mocností. Domnívali se, že boj probíhá pouze o pozici opatrovníka VDR. Neuvědomovali si, že situace je opačná. Vedení v Hanoji si bylo cílů velmocí vědomo a dokázalo je šikovně zužitkovat ve svůj prospěch. V září 1969 se dostal do vedení Ton Duc Thang za stárnoucího Ho Či Mina. Ani nový prezident VDR nezměnil diplomatickou taktiku. Na konci americké angažovanosti koncem roku 1972 a počátkem 1973 popisuje Kissinger květnatě obstrukce Le Duc Thaa ignorujícího mnohá dohodnutá ustanovení.²⁷

4.2.2. Nixonem přijatá opatření

Nixon nakonec nezvolil střední cestu. Ještě před tím, než se stal prezidentem, objevila se myšlenka „deamerikanizace“ a pozastaveno bylo bombardování severně od 20. rovnoběžky. Nixon se pokusil zastrašit FNO a VDR taktikou „*madman theory*“. Americký historik Jeffrey Kimball ve své publikaci nabízí její vysvětlení. Teorie šíleného muže byla podobná politice Velkého klacku, která se objevila již za Theodora Roosevelta. Mnohem více podobností se dá najít až za prezidenta Eisenhowera. Ten v té době hrozil použitím jaderných zbraní v Severní Koreji. I s touto pomocí se podařilo domluvit příměří v Pchanmundžonu. Nixon si představoval podobný model i pro vietnamskou válku. Znovusjednocení bylo příliš vzdálené a ani Thieu ho nepovažoval za reálné. Thieu i Nixon by považovali korejské řešení za úspěch.²⁸ V plánu bylo vytvořit podmínky pro čestný mír ničivými nálety. Zastrašený nepřítel by sám požádal o mírová jednání. USA by se dostaly vojensky mimo konflikt a s pomocí dojednané mírové smlouvy by měl Jižní Vietnam naději na přežití. Z toho důvodu došlo počátkem roku 1969 k dlouho požadovaným tajným náletům na cíle v Kambodži. Ho Či Minova transportní stezka vedla mimo vietnamské území v pohraničních oblastech Kambodži a Laosu. Celá akce dostala název „Menu“. Jednotlivé nálety byly rozdělené na fáze, tzv. „*Breakfast*“, „*Lunch*“, „*Snacks*“ a „*Dinner*“. Poté byly do oblastí vyslány elitní jednotky „Daniel Boone“. Cílem bylo zlikvidovat přepravu vojáků a techniky do Jižního Vietnamu. S vojenskou podporou se již nedalo do budoucna vzhledem k vnitropolitickým problémům počítat. Aby byla válka ukončena, byla ještě rozšířena. Jak uvádí Nixonův životopisec

²⁶ Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 102

²⁷ KISSINGER H., *Bouřlivé roky*, BB/art s.r.o, Praha: 2004, str. 290-8

²⁸ Mausbach D.G., *America, the Vietnam war, and the World*, German Historical Institute a Cambridge University Press, Washington, D.C. : 2003, str. 116-119

Stephen Ambrose.²⁹ Invaze do Kambodži se 1. května 1970 účastnilo 31 tisíc amerických a 43 tisíc jihovietnamským vojáků. Výsledek mise nebyl valný. Zničeny byly některé skladiště zásobování, munice a bunkry. Zemřelo zhruba 2000 komunistických partyzánů. Intervence měla negativní efekt v Kambodži. Komunistické jednotky pronikly dále do vnitrozemí a tamní chatrný režim Sinahuka situaci neustál. Násilí eskalovalo do občanské války, při které se dostali k moci Rudí Khmerové. Během operace „*Menu*“ nebyl nalezen hlavní stan FNO.

Počátkem sedmdesátých let 20. století byla společnost válkou unavena. Nejen obyvatelé obou Vietnamů, nýbrž i obyvatelé USA. Protiválečná hnutí ztrácela masovou podporu. Nixon započal vietnamizaci, počet amerických vojáků ve Vietnamu klesal, brannou povinnost změnil na loterii a v roce 1972 ji zcela zrušil. Ztráty amerických vojáků klesly o trojnásobek. V roce 1970 ze 4200 na 1300 v roce 1971. Branná povinnost v USA vytvářela sociální tření, protože do války byli odváděni sociálně slabší třídy. Bohatší jedinci měli možnost neklidnou dobu přečkat na studiích. Vietnamská válka se stala symbolem celé jedné mladé generace a životního stylu. Jednotlivé subkultury prolamovaly etická tabu. Nekonvenční a amorální způsob byl spjat s reakcí na vedení konfliktu samotného, ale zároveň na traumatické chování válečných veteránů. Vznikaly studie, jak je možné, že došlo k takovému masakru jako například v roce 1968 ve vesnici My Lai.³⁰ I z těchto podnětů byl uskutečněn roku 1971 nechvalně proslulý Stanfordský vězeňský experiment, který se vymkl kontrole. Prokázal, že chování vojáků v extrémních situacích změní i zásadového člověka během velmi krátké doby.³¹ Vietnamská válka stála na prahu éry, která je charakteristická pro rozšíření měkkých i tvrdých drog, sexuální revoluci, kriminalitu, násilí a nárůst extremismu obecně.

4.3. Vnitřní poměry v Jižním Vietnamu do konce vietnamské války

Počátkem 70. let začala vietnamizace naplno probíhat. Jestliže roky 1968 a 1969 byly nejkrvavějšími v celém konfliktu, pak rok 1970 byl spíše klidnější. Napjaté ticho bylo klidem před závěrečnou bouří, která měla znamenat konec éry Jižního Vietnamu. Americká strana nyní přispívala hlavně na konsolidaci jihovietnamské armády. V roce 1970 se její počet zvýšil z 850 tisíc na více než jeden milion mužů. Armáda byla reformována. Zlepšily se obecně

²⁹[Nixon] „...válku vyhrát nemohl, nechtěl ji ale ukončit a zdráhal se ji prohrát.“ [překlad: Maidl Václav] Ambrose S. E., *Nixon*, díl 2.: *The Triumph of a Politician 1962-1972*, New York : 1989, str. 407

³⁰ V březnu 1968 bylo zabito americkými vojáky 347 vesnických civilistů včetně žen a dětí. Před smrtí byly oběti mučeny a ženy znásilněny. Archív BBC online, IN: *BBC News World Edition, Asia-Pacific online*, 20. července 1998, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/64344.stm>, staženo 15. 3. 2010

³¹ Oficiální webová stránka Stanfordského experimentu profesora Philipa G. Zimbarda, www.prisonexp.org/, staženo 30. 4. 2010

podmínky. Zvýšil se plat, výcvik se zpřísnil a rozšířil. Americká armáda předala moderní zbraňové systémy a letectvo se stalo dokonce čtvrtým největším na celém světě. V armádě byla nyní více než třetina mužů ve věku 18 až 35 let. Jak se její počet zvětšoval, tak klesal počet angažovaných amerických vojáků. V roce 1968 jich bylo ve Vietnamu 540 tisíc, což bylo nejvíce. Jejich počet začal v následujících letech klesat. V roce 1969 již o sto tisíc méně, o rok později již „pouhých“ 280 tisíc. V roce 1971 byla stažena další polovina, aby v posledním roce války 1972 bylo přítomno posledních 24 tisíc.³²

4.4. Pacifikační programy

Pacifikační programy probíhaly více méně od počátku konfliktu a byly klíčovou položkou. Ani jedné ze všech bojujících stran se nepodařilo přesvědčit vesničany, že vstup do jejich uskupení je pro ně řešením. Nejhuře si vedla jihovietnamská vláda, která se v tomto ohledu zdiskreditovala již dříve. Američané měli jen omezené možnosti. Zato VDR a FNO prokázaly flexibilitu. Nedostaly by vesničany na svoji stranu ideologicky, tak se jim přizpůsobili. Američané vynakládali velké prostředky a nasazovali své životy. Je přitom možné, že hlavní problém tkvěl v opomenutí těch, pro něž se oficiálně bojovalo. Ve většině publikací tato teze nechybí, ale je možné, že jí není přikládán dostatečně velký důraz. Zkoumání neúspěchu válečného konfliktu je častěji a důrazněji spjato spíše se zahraniční politikou Johnsona a vnitřními poměry v USA za Nixona. Pro poměry v samotném Vietnamu nebývá takový prostor.

Princip přemýšlení vesnického obyvatelstva shrnuje vyšší úředník z Jižního Vietnamu. Jeho zpráva by mohla být všeobecnou odpovědí, kterou by se daly neúspěšné „nation building“ a „vietnamizace“ vysvětlit: „ Rolníci ve venkovských oblastech mají omezené vidění světa. Někteří ani nikdy nenavštívili Saigon nebo své provinční hlavní město. Žijí ve spojení s půdou a o nic jiného se nestarají. Zatímco v zemi zuří válka,..., [vesničané] nemají dostatek vodních buvolů... Jejich jediná starost je, aby jejich zájmy denní potřeby byly ochráněny a aby byly chráněny rozumně a spravedlivě...pokud by [komunistická] strana oznámila: vaše země bude v budoucnu kolektivizována, nebudete vlastnit žádnou farmu ani budovu, nýbrž se stanete nájemními farmáři pro [komunistickou] stranu a socialistický stát – pokud by toto strana řekla, rolníci by jí nevěnovali pozornost...“³³ Zpráva dále říká, že vesničané by nebyli ani schopni pojmout doktrínu Lenina. Komunistické kádry se přizpůsobily vesničanům o znárodnění ani o ideologii neřikaly.

³² Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998, str. 90

³³ Přeloženo autorem. Moyar M., *Phoenix and the Birds of Prey: Counterinsurgency and Counterterrorism in Vietnam*, Naval Institute Press, Annapolis:1997, str. 21

Od roku 1967 do konce války fungoval podobný program na druhé straně. Pacifikační program „*Phoenix*“ měl stejné cíle jako agitační politika FNO. Tento program byl zaměřen i na „lov“ partyzánů a jejich vedení ve venkovských oblastech. V jeho rámci byly stanoveny kvóty, které bylo potřeba naplňovat. Do poloviny roku 1972 bylo zastřeleno zhruba 20 tisíc partyzánů, dalších 28 tisíc zajato a 17 tisíc se pod tlakem rozhodlo přejít na stranu Saigonu. Výsledek programu je sporný.³⁴ Na jednu stranu síla FNO ochabovala. Po vojensky neúspěšném útoku počátkem 1968 „*Phoenix*“ vytlačoval FNO z vesnic. Tím jejich akceschopnost nadále klesala a hlavní tíha bojů začala spočívat na VLA. Jenže ruku v ruce s vyháněním FNO, měl „*Phoenix*“ i negativní dopad. Vedl k dalšímu odcizení mezi vesničany a jihovietnamskou vládou. Některé zkušenosti byly kruté, což někdy vedlo až k podpoře FNO. Zabránit tomu nedokázala pozemková reforma z března roku 1970. Díky ní se téměř zdvojnásobil počet vlastníků půdy. Jejich podíl stoupl z 29 % na 56 %, což odpovídalo přínosu novým zhruba 800 tisícům rodinám. Podle Freye k tomuto kroku došlo velmi pozdě. S touto tezí se lze ztotožnit. Reforma proběhla za souvislého tlaku diplomatické mise USA. USA ji považovaly za klíčovou od počátku celého angažmá v roce 1954. Na to bylo již pozdě. Vesničané byli příliš apatičtí a zažili mnoho zlého na to, aby si je režim získal. Pozemková proběhla v době, kdy o ni už nestáli. Jejich jednota byla narušena úřednickým aparátem, válkou, bombardováním, herbicidy a pesticidy, poškozením infrastruktury, zlikvidováním vesnic nebo jejich částí, ale především smrtí nebo v lepším případě ponižením příbuzných. Vzhledem k tomu, že strádali majetně a psychicky, přiděl půdy již nemohl nic napravit.

4.5. Politické poměry v Jižním Vietnamu

Na první pohled se zdálo, že „vietnamizace“ probíhá úspěšně. V některých regionech byla převaha jihovietnamské armády tak velká, že zde bylo bezpečno jako na začátku války. Stabilita byla však křehká. Po celou dobu existence Jižního Vietnamu nedocházelo k výrazným pokrokům. V této atmosféře se konaly v říjnu 1970 prezidentské volby. Jejich efekt shrnuje tehdejší jihovietnamské periodikum „*Tieng Vang*“. Prezidentské volby proběhly spíše jako fraška. Thieu získal 91,5 % hlasů a byl na kandidátce sám. Političtí oponenti se jako levicoví buddhisté, radikální studenti nebo odštěpenecké armádní kliky nedokázali shodnout. Umírněnější z nich realisticky zhodnotili situaci při senátních volbách tak, že není v jejich zájmu štěpit protikomunistické síly. I když se jednalo o politickou opozici vůči

³⁴ Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 140 a 156

Thieuovi, měl jejich podporu. V případě konání skutečně svobodným voleb na území Jižního Vietnamu byl Thieu jediná alternativa, která by měla alespoň teoretickou naději proti FNO.

4.5.1. Prezidentské volby 1967 a jejich následky

Thieuův klid byl také zapříčiněn tichou dohodou s USA, která byla na jeho straně. První prezidentské volby po změně ústavy byly konány v roce 1967. Ještě před tím, než se uskutečnily, jednal americký konzul Ellsworth Bunker osobně s generálem Kym, aby byl na jedné kandidátní listině s Thieuem. Ky mohl narušit dominanci Thieua. O rok dříve v parlamentních volbách získal absolutní většinu. Ze zhruba 5,3 milionu registrovaných voličů jich získal Ky 80,8 %. Ky byl navíc známý kontroverzními výroky, když například ocenil vůdcovské kvality Adolfa Hitlera v nacistickém Německu. Ky byl nakonec přesvědčen. Další vážný kandidát byl generál Minh, jeden z autorů státního převratu, při němž byl zavražděn Diem. Generál Minh byl také svržen převratem a žil v exilu v Thajsku. Jeho kandidátka byla platná zhruba tři týdny, když 19. července 1967 Ústavodárné shromáždění rozhodlo zamítnout jeho kandidaturu. Problémem byl oficiálně jeho spolukandidát Tran Ngoc Lieng. Jednak měl francouzské občanství, ale především byl stoupencem socialistického smýšlení. Ústavodárné shromáždění nevydalo Minhovi povolení pro vstup do Jižního Vietnamu. O den později byla zamítnuta kandidátní listina Auu Truongu Thanhovi. Naštěstí pro Thieua, Thanh neměl vojenskou podporu. Pohodlný nebyl ani pro USA. Jeho cílem bylo hlavně ukončit válku a byl náchylný i ke kompromisům s FNO. Ze země posléze raději odjel do Francie. Zajímavým kandidátem byl Truong Dinh Dzu. Ten totiž prošel a ve volbách skutečně kandidoval. Získal slušných 17 % hlasů. Dzu změnil taktiku až po té, co byla jeho kandidátní žádost schválena. I on byl pro mírovou politiku. Po ofenzivě Tet i nadále považoval rozhovory s FNO za žádoucí. V dubnu 1968 byl zatčen a uvězněn na pět let.

Thieuova politika v prvním období do roku 1971 byla založena na konsolidaci osobní moci a „programu Čtyř ne“. V praxi to znamenalo nevstupovat do koalice s nepřítelem, žádné teritoriální ústupky či dohody, névést neutrální zahraniční politiku a nedovolit komunistům podílet se na politickém životě v Jižním Vietnamu. Thieu vyjednával s FNO jen pod konsistentním tlakem USA. Od konce šedesátých let se mu dařilo lépe vojensky ovládat venkov. Rok po svém zvolení sesadil z premiérského křesla Nguyen Van Loca a na jeho místo dosadil Tran Van Huonga. Jeho úkolem bylo rozeštvávat vojenskou elitu, protože

pocházel z buddhistických kruhů. V úřadu setrval zhruba do poloviny roku 1969, kdy vztahy mezi ním a generálem Kym byly neúnosné. Thieu v tomto bodě ustoupil a nahradil Huonga dosavadním ministrem vnitra generálem Tran Thien Khiemem. Khiem se osvědčil. Dokázal efektivně bojovat proti disentu v zemi, ale zároveň se mu dařilo rozklížovat opozici. Aby navodil zdání demokracie, dovolil Thieu Minhovi návrat do Vietnamu, kde se mohl dokonce setkat s mnichy z pagody An Quang. Volby neproběhly regulérním způsobem.

Minh začal pracovat na vytváření nejsilnější opozice proti Thieuovi. Svého spojence našel v bývalém generálu Tran Van Donovi, který byl nyní senátorem. S ním organizoval puč proti Diemovi. Politickou podporu obdržel zejména u buddhistů a An Quang se stala jeho domácí základnou. Odtud pořádal recepce při výročích pádu Diemova režimu. Prohlašoval, že bombardování Vietnamu je zbytečné a že mír by mohl být nastolen, pokud by vláda měla důvěru mezi obyvateli. V roce 1970 nepřímou naznačil, že se bude ucházet o prezidentský úřad. Senátní volby roku 1970 ukázaly, že opozice není bez šance. Opoziční hnutí „Lotus“ v čele s Vu Van Mauem dosáhlo úspěchu a do Senátu se dostala polovina opozičních kandidátů. Mau byl podporován buddhistickým hnutím An Quang. Skoro stejně úspěšné bylo i provládní hnutí „Slunce“ vedené senátorem Huynh Van Caem. Lotus vyhrál asi o 40 tisíc hlasů. Celkem jich obdržel téměř 1,15 milionu. Třetí skončilo hnutí „Bílá lilie“ s téměř 900 tisíci hlasy. Stoupenci Diema skončili čtvrtí s 800 tisíci hlasy. Senátní volby proběhly regulérně, pokud nebudeme počítat neúčast FNO. Byly přípravou pro prezidentské volby a ukázaly, že Minh s podporou An Quang je skutečnou hrozbou. 23. prosince 1970 situaci potvrdily volby do dolní komory.³⁵

4.5.2. Prezidentské volby 1971

Ky se vyprofiloval během prosincových voleb do dolní komory v roce 1970. Byl odpůrcem komunistů, ale stejně jako Minh měl podporu buddhistů. Tu neměl vždy, ale včas si uvědomil, že mají politický potenciál pro svržení Thieuova režimu. Pozměněný parlament již nyní nehlasoval pro Thieua tak snadno jako dříve. Thieu pochopil, že Ky je opravdovou hrozbou. Již nebylo reálné, že by opět oba kandidovaly společně. Ky potřeboval pro kandidaturu prezidenta potvrzení od krajských zastupitelů. Jenže ti byli převážně navázáni na režim Thieua a také ho podpořili. Ky se obrátil s žádostí na nejvyšší soud, jenže ten jeho žádost zamítl. Generál Minh byl dalším vážným kandidátem a také se očekávalo přeskupení některých sil poté, co Ky nedostal povolení ucházet se o post prezidenta. Situace se vyřešila

³⁵ Kirk D., *The Thieu Presidential Campaign: Background and consequences of the single-candidacy phenomenon*, IN: Asian Survey, Roč. 12, Č. 7 (červen 1972), str. 609-624 a Silverman J. M., *South Vietnam and the Return of Political Struggle*, IN: Asian Survey, Roč. 14, č. 1, s. 65-77

ještě dříve, než Thieu zasáhl. Hnutí An Quang se obávalo, že Thieu výsledky voleb zfalšuje a následně se stane terčem odplaty. Vybídlo Minha, aby stáhl svoji kandidaturu. Pokud by zůstal Thieu v prezidentských volbách osamocen, pak by klesla důvěryhodnost jeho režimu v Kongresu USA. Ten by mohl následně zareagovat snížením nebo zrušením zahraniční pomoci. 25. července 1971 Minh oficiálně pod tlakem An Quang kandidaturu stáhl. An Quang by ho v případě pokračování kampaně nepodpořilo. Toto byla cesta, jak znemožnit „Thieuovu demokracii“. Nejvyšší soud si byl této skutečnosti vědom a změnil své rozhodnutí. Povolil Kyovi kandidaturu. Ky neměl ovšem podporu, jakou měl Minh. Během společné vlády s Thieuem ji za 4 roky ztratil. Neslavně se proslavil při potlačení buddhistické vzpoury. Proto teď potřeboval prezidentské volby odložit a zahájit novou kampaň. Neměl na své straně ani USA, i když se o to snažil. Jeden z jeho nejvyšších poradců jel za tímto účelem i do USA, ale celkově nebylo jeho úsilí úspěšné. Nixon podporoval Thieua.

Před volbami se opět začala projevovat nejednota opozice. Buddhisté nebyli jednotní. Organizátor buddhistických povstání Tri Quang se stáhl do ústraní, předseda buddhistické sekty mekongské delty Thien Hoa zase naznačil možnost koalice s FNO. An Quang bylo po stáhnutí kandidatury oslabené a katolické hnutí vedené Ngo Cong Duem bylo podvodem zdiskreditováno během voleb do národního shromáždění v létě 1971. Národní progresivní hnutí bylo sice opoziční, ale jeho vůdce profesor Nguyen Van Bong stejně jako Thieu nechtěl s FNO vyjednávat. V listopadu 1971 byl zavražděn a kolem jeho smrti existují spekulace. Nejpravděpodobnější je varianta, že zkřížil cesty zkorumpovanému aparátu, kterému vyhlásil válku. Národní progresivní hnutí bylo rozštěpené na menší. Reprezentovaly staré pořádky, velký Vietnam bez komunistů a nacionalismus.³⁶

Prezidentská kampaň byla provázena obstrukcemi. Režim znemožňoval vést rovný politický boj různými zákazy, omezeními v médiích a zatýkáním. Bez důvodu byla například zatčena prominentní radikální intelektuálka madame Ngo Ba Than, která byla navázána na Kyova poradce Tran Ngoc Lienga. Ten byl známý socialistickými názory a organizoval protirežimní demonstrace. Ty ovšem neměly velký úspěch. Thieu jako vice-prezidentského kandidáta zvolil churavého a neefektivního Tran Van Huonga. Den před volbami provedl Ky zoufalý tah, kterým podtrhl nesoudržnost opozice.³⁷ Založil „Lidové hnutí proti diktatuře“. Ve volbách získal Thieu podporu 91,5 % hlasů, přičemž voleb se zúčastnilo 88,4 % voličů. Volby provázely represivní opatření. Zejména v menších městech byli obyvatelé přinuceni volit.

³⁶ Goodman A. E., *South Vietnam: Neither war nor Peace*, IN: *Asian Survey*, Roč. 10, č. 2, s. 107-132

³⁷ Silverman J.M., *Political Presence and Electoral Support in South Vietnam*, Roč. 14, č. 5, s. 397-417

Dokládá to i fakt, že nejnižší účast byla ve velkých městech: 72 % v Saigonu, 67 % v Hue či 76 % v Danangu.³⁸

4.6. Závěr amerického angažmá

Dne 31. prosince 1970 byla zrušena rezoluce o Tonkinském zálivu Senátem a Kongresem USA. Nixon měl nyní již jen omezený čas na ukončení války. Po americké operaci v Kambodži, která nepřinesla jasný úspěch, byla naplánována invaze i do sousedního Laosu. Kongres zakázal nasazení vojáků v Laosu. Došlo tedy na zatěžkávací zkoušku „vietnamizace“. Jihovietnamské jednotky měly během února a března 1971 proniknout do Laosu a zlikvidovat pomocné síly FNO a VLA. Útočná akce známá pod názvem „*Dewey II*“ se změnila v neorganizovaný ústup Armády Jižního Vietnamu, kterou mírnilo nasazení amerického letectva. Akce skončila krachem a USA začaly více spoléhat na jednání u stolu. Zatímco se připravovala půda k jednání, VLA se chystala na útočnou akci. Útočné operace byly důsledkem snižování počtu amerických vojáků a neakceschopnosti Armády Jižního Vietnamu. Rok po operaci „*Dewey II*“, v březnu 1972, zahájila komunistická vojska protiútok pod názvem Velikonoční ofenziva. Jihovietnamská a americká generalita odhadla útok špatně. Útok byl vedený třemi směry, z demilitarizované zóny, z centrální vrchoviny a z Kambodži. Přidala se k němu v deltě Mekong také FNO. Vietnamizace selhala a Nixon podle „*madman theory*“ zahájil největší vyhrocení války. Letecká ofenziva byla obnovena, VDR bylo námořně blokováno a přístav Haiphong byl zaminován. Obnovené bombardování, tzv. operace „*Linebacker*“, způsobila nepříteli velké škody na rozdíl od dřívějšího bombardování. Příčinou byl zřejmě fakt, že VDR se přesunulo z defenzivy do ofenzivy a tím se stalo zranitelnější. Do léta 1972 padlo 100 tisíc vojáků VLA oproti 25 tisícům Jihovietnamců. Podle Kissingera nastal čas na vytvoření podmínek pro čestný mír.³⁹

Jednání probíhalo proti vůli Thieua od druhé poloviny roku 1972. Thieu se snažil jednání brzdit a sabotovat.⁴⁰ Výsledkem byl kompromis, podle kterého měl Jižní Vietnam existovat s koaliční vládou složenou ze současné, FNO a dalších neutrálních uskupení. USA měly zastavit všechny vojenské operace a stáhnout se do 60 dnů od podpisu smlouvy. Zároveň měla být zřízena mezinárodní kontrolní komise, která měla za cíl podporovat mírové soužití mezi oběma Vietnamy.

³⁸ Kirk D., *The Thieu Presidential Campaign: Background and consequences of the single-candidacy phenomenon*, IN: Asian Survey, Roč. 12, Č. 7 (červen 1972), str. 609-624

³⁹ Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 159-167

⁴⁰ Kissinger o Thieuovi během jednání prohlásil, že není „tak zcela na naší vlnové délce“, Ibidem, str. 168

4.7. Konec války

Dne 27. ledna 1973 začala v Paříži platit mírová dohoda. Americká vláda byla limitována Kongresem, který tlačil na zastavení bojů ve Vietnamu a zároveň velmi omezoval možnosti angažování se v Kambodži a Laosu. V Laosu bylo tamní komunistické hnutí „Pathet Lao“ závislé na Hanoji. VDR od počátku šedesátých let porušovala nezávislost a suverenitu země. Skrze jeho území vedla Ho Či Minova stezka, která byla využívána jako zásobovací kanál pro podporu partyzánů v Jižním Vietnamu. Po podepsání pařížské se dohody se ujali v zemi moci komunisté. Spory mezi princem Sihanukem a premiérem Lon Nolem urychlily vzestup Rudých Khmerů v Kambodži.

4.7.1. Diplomacie mezi VDR a USA

V souladu s pařížskou dohodou mělo být do šedesáti dnů od podpisu staženo zbývajících 27 tisíc vojáků. Za těchto podmínek bylo jednání pro USA obtížné. Kissinger chtěl zachovat alespoň teoretickou šanci na přežití Jižního Vietnamu ve stávajících podmínkách. O Americké jednotky se již opírat nešlo, navíc od ledna 1973 bylo pravděpodobné zaškrcení dalších výdajů pro Jižní Vietnam. Kissinger se pokusil vyjednat pro Jižní Vietnam lepší pozici, ale jeho možnosti limitoval i Thieu, který blokoval pokusy o sblížení. Jihovietnamský stát byl kompletně závislý na Spojených státech. Obrovská jihovietnamská vojska prokazovala tak katastrofální stav, že nebyly schopni plnit ani defenzivní úkoly. Během jednání s Le Duc Thаем ve svých spisech publikoval o specifické povaze Vietnamců. Podle původních plánů chtěl navázat spojení podobné tomu, které navázal s Čou En-Lajem v Čínské lidové republice. S Čínany to ovšem bylo možné, protože je svedly společné zájmy. Oba národy vystupovaly proti SSSR, i přes své antagonistické ideologie. Severní Vietnam měl ovšem tendence stát se hegemonek Indočíny a pro své ideje byl ochoten porušovat mezinárodní úmluvy. Kissinger ve svých tezích zachází ještě o trochu dále. VDR nejen, že mezinárodní smlouvy porušuje, ale už v okamžiku, kdy se tvoří, je nebere vážně. Působí okázalým dojmem, s velmocemi jedná stejně razantně jako se státy lokálního významu. Diplomatické prostředky nepoužívá, ale zneužívá. Jednotliví aktéři jsou následně vtaženi do vnitřní vietnamské politiky, i když o to nemají zájem. Vietnamci mají pocit vlastní nadřazenosti a kulturní převahy.⁴¹ VDR díky tomu používala sovětské, i čínské technologie. ČLR neměla zájem na silném Severním Vietnamu. V Číně se o hegemontických tendencích VDR nad celou Indočínou vědělo. SSSR také neměl v ohnisku

⁴¹ Kissinger H., *Bouřlivé roky*, BB/art s.r.o, Praha: 2004, str. 41

zahraniční politiky Indočínu, ale též VDR značně podpořil technologiemi. Zajímavé je, z jakých důvodů se tak stalo. Čína neměla dobré vztahy se SSSR. I tak byly obě země přesvědčeny o nutnosti předhánět se ve vzájemné pomoci.⁴²

4.7.2. Porušování Pařížské mírové smlouvy

K porušování pařížské mírové dohody docházelo z obou stran. A někdy se jednalo i o zásadní body smlouvy. Palba nebyla po půlnoci 27. ledna 1973 zastavena, probíhal poslední boj o zázemí co největšího území. Ale především, neutralita Laosu a Kambodži nebyly respektovány. Demilitarizovaná zóna neplnila svoji roli. Docházelo k přesunům zbraní i vojáků skrze rekonstruovanou Ho Či-minovu stezku. Z toho vyplývalo, že ani jedna strana nevidí v pařížské dohodě skutečné východisko. Obě země měly odlišné ambice. Jižní Vietnam byl nesamostatný a závislý na USA a šlo mu hlavně o existenci. VDR byla nezávislá na komkoliv a jejím cílem byla expanze. Pařížská dohoda tak vzala rychle za své. USA měly již jen velmi omezené prostředky k trestání těchto přečinů. Stali se jimi opět nálety, ale i ty byly problematické. Nálety na Laos a Kambodžu probíhali za nesouhlasu amerického Kongresu, médií a veřejnosti. V Laosu se podařilo alespoň dosadit koaliční vládu, jejíž součástí bylo komunistické hnutí Pathet Lao. Vydržela pouze do roku 1975. V Kambodži jednala VDR více suverénně, ale dočkala se ze strany Rudých Khmerů odporu. Rudí Khmerové nebyli ochotni tolerovat své podřízené postavení vůči Hanoji. V roce 1975 sem vyslal Severní Vietnam zhruba 50 tisíc vojáků.

Vytvářet na Hanoj nátlak byl obtížný úkol. Strůjci tehdejší zahraniční politiky VDR byli hlavně Le Duc Thuo a premiér Pham Van Dong. Jedním z prostředků jak donutit brát své závazky vážně, byla seriózně míněná hospodářská pomoc USA na obnovu Indočíny, která se týkala i VDR. Již během vyjednávání se ukázalo, že smysl hospodářské pomoci zřejmě nedopadne na úrodnou půdu. Severovietnamci spoléhali na vnitřní legislativu USA, tedy na Kongres, který pomoc VDR chápal jako důstojné a jednoznačné ukončení války podle článku 21 Pařížské mírové smlouvy. Ten skutečně hovořil o poskytnutí hospodářské pomoci jako „zhojení válečných ran“. Severovietnamci vytvářeli jiné formulace, než ty, které vznikly během jednání. Pomoc pro hospodářskou obnovu nazývali reparacemi, které platí poražený stát. Uzurpovali si zprvu všechnu hospodářskou pomoc, poté již „jen“ necelou polovinu částky pro celou Indočínu. V Kongresu se mluvilo o částce 7,2 miliardy amerických dolarů.

⁴² Walker S. G., *Henry Kissinger's Operational Code and The Vietnam War*, Roč. 21, č. 1, s. 129-168

Taková představa nebyla reálná. Navíc pomoc byla vázána aktivní spoluprací na dodržování mírové smlouvy a vrácení amerických zajatců. Existovaly dvě teorie, jak se představitelé VDR zachovají. Podle první se budou pokoušet co nejdéle protahovat jednání a čekat až Američané zmizí z celého Vietnamu, a pak udeří. Nebo se dočasně stáhnou a využijí nabídku pomoci. V každém případě bylo pravděpodobné, že prostředky na znovu obnovení poslouží expanzi.

K porušování míru docházelo z obou vietnamských států. VDR ovšem flagrantně ignorovala suverenitu Laosu, Kambodže i Jižního Vietnamu. Sabotována byla též činnost Mezinárodní komise pro kontrolu a dohled. V jejím složení bylo Polsko a Maďarsko, které podporovaly všechny akce VDR. Přes mezinárodní stanoviště nebyla transportována žádná technika, zatímco po Ho-či Minově stezce přes Laos a Kambodžu byl zaznamenán pohyb 30 tisíců vojáků, 30 000 tun válečného materiálu, 400 tanků a 300 těžkých děl. VDR využila oddechový čas k vybudování protiletadlové ochrany. Kambodža a Laos nesouhlasili s přítomností VLA.⁴³ Kongres USA dal najevo, že jakoukoliv pomoc ve Vietnamu ukončí, jakmile se Nixonova administrativa pokusí překročit meze stanovené Pařížskou mírovou smlouvou.⁴⁴

5. Závěr

Krach Jižního Vietnamu je souhrnem více faktorů. Domnívám se, že největší podíl na neúspěchu byl způsoben nedorozuměním mezi americkou administrativou a jihovietnamským politickým vedením. Definované cíle se u obou států lišily. USA za prezidenta Johnsona vedlo válku neefektivně, protože v USA neexistoval konsensus. Johnson vedl osobní válku, aniž by o ní přesně informoval Kongres a veřejné mínění. To limitovalo jeho kroky vůči Vietnamu a válka nebyla efektivní. Dalším problematickým bodem bylo omezení role expertů.

Neefektivita, omezená válka a nedorozumění mezi USA a Jižním Vietnamem byly hlavní chyby. Nejzávažnější z nich považuji nedorozumění. Johnson se neřídil reálným stavem věcí uvnitř Vietnamu, nýbrž svým snem o „*Great Society*“ alias „*Nation building*“. Jižní Vietnam byl tradiční mandarínskou kulturou, která byla založena na spojení člověka, půdy a rodiny. K demokracii západního stříhu měl daleko nejen kulturně, ale i díky hořké francouzské koloniální zkušenosti. Tomuto faktu se tvůrci „*Nation building*“ nepřizpůsobili dostatečně. Po pádu autoritářského režimu Diema se nepoučili a ponechali první i druhou

⁴³ Kissinger H., *Bouřlivé roky*, BB/art s.r.o, Praha: 2004, str. 19-51

⁴⁴ Syruček M., *V zajetí džungle: Nejdelší válka 20. Století*, Epoque, Praha: 2007, s. 220

vojenskou juntou zachovat autoritářský řád. Nebylo nutné budovat stát ukázkové západní demokracie, ale rozhodně měl být brán od počátku zřetel na potřeby obyvatel. Vzhledem k tomu, že byli v Thieuově režimu až na posledním místě, daly se očekávat jejich rostoucí sympatie k FNO a vlažný vztah ke státu. Thieu neuzurpoval veškerou moc pro sebe, jako Diem. Nelze říci, že by Thieu byl úplný autokrat. Existovaly zde záblesky změn. Byla přijata ústava, konaly se volby, vznikly též zárodky politických stran, ale změny byly kosmetické a nebyly míněny seriózně. Prvky demokratického státu existovaly hlavně díky vojenské a ekonomické závislosti na USA. „*Nation building*“ ztroskotal, protože byl pohlcen zkorumpovaným ústředím Jižního Vietnamu a nedostal se k jeho obyvatelům.

Nixon přistoupil k Vietnamu odlišně. Stal se prezidentem v době, kdy se válka dostala do popředí pozornosti. Nixon by zřejmě ne zvolil tak omezenou válku jako Johnson, ale byl tlačěn ke stažení vojsk. Na rozdíl od Johnsona zastával tvrdší linii. Místo vytváření nové entity jihovietnamské příslušnosti požadoval od Thieu větší zodpovědnost a nezávislost. „Vietnamizace“ selhala, protože stejně jako Johnson pomíjel nelegitimitu jihovietnamské vlády. Ani jemu, ani Johnsonovi se nepodařilo zastavit rozsáhlý korupční aparát. Nepodařilo se jim oběma donutit režim ke krokům, kterým by si získal sympatie lidu. Za těchto okolností nebyla administrativa Thieua v roli ochránitele jihovietnamské státnosti, ale spíše uzurpátora moci. To se projevilo na nechuti jihovietnamského lidu vzdorovat FNO/VLA a podporovat saigonskou vládu. Za těchto okolností, ani početná 1,1 milionu jihovietnamská armáda nezabránila organizovanému třikrát slabšímu protivníkovi v porážce saigonské vlády.⁴⁵

Reformy uskutečňoval Thieu až pod konsistentním tlakem americké administrativy. Právě tím, že nevycházely z dobrovolné vůle, byly přijímány se zpožděním, neúplné a nemohly situaci příliš měnit. Po Velikonoční ofenzivě se možnosti Nixona zmenšovaly. V době jednání o mírové smlouvě pomalu začala vycházet najevo aféra *Watergate*, která urychlila americký ústup. Kissinger přiznává, že během vyjednávání s Le Duc Thiem nebyl již Nixon schopen pružné reakce.

Pro USA se stala vietnamská válka traumatem. Náklady bezprostředně po válce se odhadovaly na 167 miliard dolarů. Ve Vietnamu sloužilo tři miliony Američanů a 58 tisíc z nich padlo. Statistiky pro Vietnam jsou ještě horší: dva miliony mrtvých Vietnamců, 300 tisíc pohřešovaných. Během války se stal téměř milion dětí sirotky. Zhruba stejný počet byl i vdov. V Jižním Vietnamu byla zničena více než polovina vesnic. Ekosystém byl zásadně narušen a mnoho Vietnamců dodnes trpí vážnými zdravotními problémy.⁴⁶ Jedná se zejména o

⁴⁵ Goodman E. A., Harris R., Wood J. C., *South Vietnam and the Politics of Self-Support*, Roč. 11, č. 1, s. 1-25

⁴⁶ Frey M., *Dějiny vietnamské války*, Paseka, Praha:2003, str. 178

ekologické katastrofy způsobené bombardováním, herbicidy a pesticidy. Následky dioxinu „Agent Orange“ trpí již třetí generace současných Vietnamců vážnými zdravotními problémy. Podle kanadského periodika Globe se na jeho následky narodilo 400 tisíc dětí mrtvých a dalších půl milionu s nejrůznějšími deformačními vadami.⁴⁷ Podle vietnamského ministerstva zahraničí bylo přímo zasaženo 4,8 milionu obyvatel. Mezi nejčastější zdravotní vady patří rakovina, ochrnutí nervového systému, leukémie, fyzická deformace, srdeční závady a Hodgkinova nemoc.⁴⁸

Stabilizace Jižního Vietnamu by měla naději, kdyby obě části světa byly na podobné politické, kulturní a společenské vlně. Tento konflikt nebyl pouze konfliktem ideologií, ale konfliktem kultur a jejich vnímání. V Jižním Vietnamu se nepovedl transfer do „Západní kultury“ jako v Koreji a Japonsku. Když se USA stáhly, prohlásil Kissinger, že Jižní Vietnam má maximálně rok a půl života. V roce 1975 vstoupily vítězné komunistické jednotky do Saigonu a třicet let trvající válka skončila.

⁴⁷ York G, 'Last ghost' of the Vietnam War, IN: The Globe and mail, 12. 7. 2008, staženo 30. 4. 2010

⁴⁸ Kompletní seznam viz Ministerstvo zahraničí Vietnamu, www.publichealth.va.gov/exposures/agentorange/diseases.asp, staženo 30. 4. 2010,

Zdroje

Knihy

Ambrose S. E., *Nixon*, díl 2.: *The Triumph of a Politician 1962-1972*, New York:1989

Destler I. M., *Presidents, Bureaucrats, and Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton/London:1974

Fraser T. G. a Murray D., *America and the World since 1945*, Palgrave Macmilan, New York:2002

Hoopes T., *The Limits of Intervention*, Van Rees Press, New York:1969

Kissinger H., *Bouřlivé roky*, BB/art s.r.o, Praha:2004

Mausbach D.G., *America, the Vietnam war, and the World*, German Historical Institute a Cambridge University Press, Washington, D.C. : 2003

Moyar M., *Phoenix and the Birds of Prey: Counterinsurgency and Counterterrorism in Vietnam*, Naval Institute Press, Annapolis:1997

Ruane K., *War and Revolution in Vietnam, 1930-1975*, UCL Press:1998

Strašáková M., In:Hlavatá a kol. (eds.), *Dějiny Vietnamu*, NLN s.r.o., Jihlava:2008

Syruček M., *V zajetí džungle: Nejdelsí válka 20. Století*, Epoque, Praha: 2007

Periodika

Fall B. B., *The Two Viet-nams: A Political and Military Analysis*, s. 338-389

Goodman A. E., *South Vietnam: Neither war nor Peace*, IN: Asian Survey, Roč. 10, č. 2, s. 107-132

Goodman E. A., Harris R., Wood J. C., *South Vietnam and the Politics of Self-Support*, Roč. 11, č. 1, s. 1-25

Joiner CH. A., *South Vietnam: The Politics of Peace*, IN: Asian Survey, Roč. 9, č. 2, s. 138-155

King P., *The Political Balance in Saigon*, IN: Pacific Affairs, University of British Columbia:1971, roč. 44, č. 3 (podzim, 1971), s. 401-420

Kirk D., *The Thieu Presidential Campaign: Background and consequences of the single-candidacy phenomenon*, IN: Asian Survey, Roč. 12, Č. 7 (červen 1972), s. 609-624

Silverman J. M., *South Vietnam and the Return of Political Struggle*, IN: Asian Survey, Roč. 14, č. 1, s. 65-77

Silverman J.M., *Political Presence and Electoral Support in South Vietnam*, Roč. 14, č. 5, s. 397-417

Walker S. G., *Henry Kissinger's Operational Code and The Vietnam War*, Roč. 21, č. 1, s. 129-168

Internet

Vůdci Jižního Vietnamu, www.terra.es/personal2/monolith/vietsou.htm, Staženo 21. 3. 2010

Oficiální webová stránka Stanfordského experimentu profesora Philipa G. Zimbarda, www.prisonexp.org, staženo 30. 4. 2010

Ministerstvo zahraničí Vietnamu, www.publichealth.va.gov/exposures/agentorange/diseases.asp, staženo 30. 4. 2010

Archív BBC online, IN: *BBC News World Edition, Asia-Pacific online*, 20. Července 1998, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/64344.stm>, staženo 15. 3. 2010

York G, *'Last ghost' of the Vietnam War*, IN: *The Globe and mail*, 12. 7. 2008, staženo 30. 4. 2010

Resumé

USA byly zainteresovány v Jižním Vietnamu od roku 1954. Jejich vliv v zemi postupně rostl v souladu s tím, jak se nedařilo etablovat režim. USA považovaly za hlavního viníka komunistickou Frontu národního osvobození (FNO). Během Johnsonovy vlády nebyla FNO zcela závislá na Severním Vietnamu (Vietnamská demokratická republika – VDR). FNO měla i vlastní politické cíle, které nevycházely z impulsu VDR. VDR podporovala FNO a také byla jeho hlavním partnerem. Proto USA přistoupily k válce. USA ovšem nedokázaly zvítězit ve Vietnamské válce. Způsobilo to několik faktorů.

Jižní Vietnam postrádal legitimitu vlády. Politický režim byl represivní a potlačoval opozici. Jeho hlavním cílem bylo udržet moc. Neměl snahu získat obyvatele na svou stranu. Jeho hlavním mocenským nástrojem byla Armáda Jižního Vietnamu bohatě dotována USA. Druhým bezpečnostní faktor autoritářského režimu Nguyen Van Thieua byly samotné USA a jejich armáda. USA stály téměř vždy na jeho straně. To se ukázalo jako nešťastné, protože americký program pro Jižní Vietnam „*Nation building*“ ztroskotal.

Nixon sice přístup USA k Jižnímu Vietnamu a prosadil větší nezávislost skrze „vietnamizaci“, ale ani on se nepokusil o nápravu Thieuova režimu. Thieu měl Nixonovu podporu až do konce války. Když americké finanční a vojenské ztráty dosáhly neúspěchu, hledala se již jen cesta ven. Možnost pro „čestný mír“ se naskytla po Velikonoční ofenzivě roku 1972, kdy VDR utrpěla velké ztráty těžkým bombardováním.

USA po celou dobu nenačrtly perspektivu, podle které by bylo možné stabilizovat Jižní Vietnam. Ani vojenské úspěchy nebyly tak velké, protože na partyzánský typ boje nebyla armáda USA cvičena. Thieu se ani při druhých prezidentských volbách nemínil dělit o moc. Dříve nebo později by došlo ke konfliktu mezi Thieuem a USA. Již během jednání o mírové smlouvě vytvářel Thieu obstrukce. Chatrnost režimu se prokázala v plném světle až v poslední fázi vietnamské války proti VDR bez USA. Mnohem lépe vyzbrojený režim se neudržel ani rok a půl.

Summary

The United States had been interested in South Vietnam since 1954. Their influence constantly increased in the region. The U.S. failed to have much power within South Vietnam, which resulted in the east Asian country's inability to become a modern regime. The United States blamed the communist National Liberation Front for the failure. During Johnson's presidency, the National Liberation Front was not depending on Vietnam or North Vietnam. They made and followed their own policy until 1968, when exhaustion overcame them after an unsuccessful attack during the offensive Tet. The US intervened the NLF because it was believed that this had been the main reason for South Vietnam's inability to function. South Vietnam suffered from a lack of legitimacy. Nguyen Van Thieu's regime

was repressive with no will or desire to reform. Thieu was supported by not only his army, but by the U.S. army as well. This fact resulted in failure, as was evident when they tried to implement "nation building".

On the other hand, Nixon wanted to make South Vietnam less dependent on USA by his program "Vietnamization". It was also caused by lacking support in domestic policy. Public meaning and Congress were against the war at that time. When the war became to stalemate, Nixon wanted to cease of fire. A possibility became in 1972 during Easter offensive. USA bombed hard North Vietnam and there was a way to negotiate a peace treaty. Thieu didn't change till 1973, when USA left the country. Paris treaty of peace he submitted as a betrayal. Instead of his army was much stronger than North Vietnamese one, his deteriorated regime collapsed in less than 2 years after American withdrawal.